

Orlando Saldırısı Üzerine

Doç.Dr. Fatih Beren

12 Haziran Pazar sabahı, Florida'nın Orlando kentindeki bir gece kulübünde bir silahlı saldırı gerçekleşmiş ve yaşanan silahlı saldırı neticesinde 53 kişi yaşamını yitirmiş en az 53 kişi ise yaralanmıştır. Yaşanan katliam, hem ABD basınında hem de dünya basınında oldukça geniş yankı buldu. Çünkü yaşanan olay sıradan değil aksine, farklı yorumlara zemin hazırlayabilecek farklı niteliklere sahip bir olaydı.

Her şeyden önce Orlando saldırısı, ABD tarihindeki en kanlı kitlesel silahlı saldırı (mass shooting) olayıdır. G4F isimli bir özel güvenlik firmasında çalıştığı öğrenilen, 29 yaşındaki Omar Mateen isimli saldırgan, her ne kadar New York doğumlu olsa ve Florida'nın Fort Pierce kentinde ikamet etse de, Afganistan göçmeni Müslüman bir ailenin çocuğudur. Saldırının yapıldığı yer ise Orlando'da Pulse isimli bir gay gece kulübü. Konu ile ilgili detaylara saldırganın saldırı esnasında 911'i arayarak kendisinin ISIS bağlantısı olduğunu söylemesi, ISIS propagandası yapan sosyal medya hesaplarının saldırganın ISIS militanı/savaşçısı olduğunu ifade etmesi, saldırganın FBI'nın radarında olması ve kendisi ile 2013 ve 2014 yıllarında FBI tarafından mülakat yapılmış olması ve netice itibarı ile herhangi bir tehdit unsuruna rastlanılmamış olması yaşanan olayı daha da komplike hale getirmektedir.

Bir olayın kriminal açıdan incelenmesinde, polislik literatürüne göre iki temel yaklaşımın bulunmaktadır. Bunlardan ilki 'şüpheliden yola çıkarak sonuca ulaşma'dır. Bu daha çok düşük profilli polis teşkilatlarına sahip ülkelerde/zamanlarda tercih edilen bir yöntemdir. Bu yaklaşıma göre öncelikle yaşanan olay masaya yatırılır, olayın kime yarar sağlayacağı saptanmaya çalışılır, dolayısıyla muhtemel şüpheliler ortaya konulur ve sorgu ve soruşturma sürecindeki uygulanacak metot ve taktikler ile şüphelilerin suçu itiraf etmesi beklenir. Profesyonel yargılama süreçlerinde ise bu metodun çok başarılı olduğu söylenemez. Hatta çoğu zaman, somut deliller ile soruşturma dosyası güçlendirilemediği için şüpheliler, olay esnasında gözaltına alınmış olsalar da, ilerleyen süreçte serbest kalırlar ve olay çoğu zaman faili meçhul olarak arşivde yerini alır.

Bir olayın kriminal açıdan incelenmesindeki ikinci yaklaşım ise 'delilden yola çıkarak sonuca ulaşma'dır. Bu daha ziyade profesyonel polis teşkilatlarına sahip toplumlarda/zamanlarda görülmektedir. Çünkü bu ikinci yaklaşım daha uzun ve yoğun bir çalışma gerektirmektedir. Olay yerinden ve olay ile ilgili tüm dataların ve delillerin toplanması, bunların sınıflandırılması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi süreci ni gerektirir. Burada esas olan, delillerin tam ve eksiksiz olarak toplanıp toplanmadığı ve hatta bu delillerin doğru bir şekilde işlenip işlenemediğidir. Yapılacak doğru bir analiz ile olayı kimin yada kimlerin yaptığı/yaptırdığı, bu kişilerin örgütsel irtibatları, gizli iletişim kanalları ve eylemi ne amaçla yaptıklarına ilişkin tüm sorulara cevap bulunması amaçlanmaktadır. Ki bu ikinci yaklaşım günümüzdeki bir çok gelişmiş ülke polisi tarafından uygulanmaktadır.

Fakat insanların olayı öğrenmesi ile beraber en kısa süre içerisinde suçluyu bulma ve herkese duyurma arzusu insanların, daha sağlıklı sonuç verse de birinci yaklaşıma itmektedir. Oysaki güvenlik analizleri, aceleye getirilecek konular değildir.

Yaşanan bu elim saldırıyı kimi haber kanalları kitlesel silahlı saldırı (mass shooting) olarak verirken, kimi haber kanalları ise "terör olayı" şeklinde vermeyi tercih ettiler. Çünkü çok sayıda insan ölmüştü, saldırı

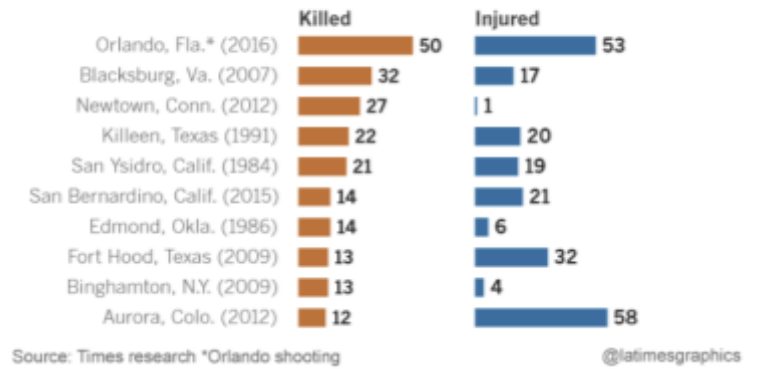
geylere ait bir gece kulübünde gerçekleşmişti, saldırgan Afganistan göçmeni bir ailenin Müslüman oğlu idi ve polisi arayarak IŞİD terör örgütü ile bağlantılı olduğunu ifade etmişti. Yani sıradan olmayan bir hedef, sıradan olmayan (makul şüphe) bir saldırgan ve çok sayıda ölü ve yaralı. Acaba bu veriler olayı terör çerçevesinde görmek için yeterli midir?

Öncelikle bir olayın terör olarak tanımlanabilmesi için en az üç unsura sahip olması gerekmektedir: politik amaç, örgütlü hareket ve şiddet. Hatta kimi terör uzmanları terörün dördüncü unsurunun propaganda olduğunu da vurgulamaktadır. Dolayısıyla politik bir amacı gerçekleştirmek için örgütlü bir yapı içerisinde şiddet kullanımı bir olayda bulunuyor ise bu olay tabii ki terör olayı olarak sınıflandırılabilir. Aksine, bir kişi kendi kendine de radikalleşmiş (self-radicalization) olsa ve politik bir amaç doğrultusunda şiddet eylemi gerçekleştirse bile, bu olay ancak "politik şiddet" (political violence) olarak görülebilir. Ya da bir grup insanın politik kaygı gütmeksizin (çıkarcı amaçlı) bir şiddet eylemi gerçekleştirmesi, bir örgütlü suç / mafya olarak sınıflandırılabilir. Dolayısıyla ile yaşanan bu katliamda, eylemin planlanması aşamasında ya da gerçekleşmesi aşamasında saldırganlara yardım etmiş olan kişiler (örgüt) var mıdır? Saldırganın bu eylemi gerçekleştirmesinin altında yatan bir politik amaç/kaygı bulunuyor mu? Yoksa bu, nefret suçu (hate crime) gibi farklı saiklerle işlenmiş farklı tarzdaki bir kriminal olay mıdır? Bu noktada ABD'de daha önceden yaşanmış benzer olaylar incelenebilir.¹

ABD'de ateşli silahlar ile işlenen olayların sayısının korkutucu rakamlara ulaştığı,ⁱⁱ bu nedenle silahlanmaya karşı politikaların yoğun bir şekilde tartışıldığı bilinmektedir. Örneğin ABD'de 2015 yılında gerçekleşen 53,272 ateşli silah olayında toplam 13,429 kişi yaşamını yitirmiş, 27,002 kişi ise yaralanmıştır. Bu olayda 50 kişinin olduğu dikkate alındığında bir başka gerçek, bir baksa suç turu karşımıza çıkmaktadır; kitlesele silahlı saldırılar (mass shooting). Kitlesele silahlı saldırılar, ABD'de azımsanmayacak ölçüde yaygın olan bir eylem türüdür. Kitlesele silahlı saldırılar, kamuya açık alanlarda, ateşli silahlarla gerçekleşen ve en az dört kişinin olduğu saldırılar olarak tanımlanmakta ve yapılan istatistikler buna göre hesaplanmaktadır. ABD genelinde, 2014 yılında 280, 2015 yılında ise 330 farklı kitlesele silahlı saldırı yaşandığı dikkate alındığında bu suç turunun oldukça yaygın olduğu ifade edilebilir. Şekil 1'de ABD'deki en ölümcül kitlesele silahlı saldırılar ve bu olaylardaki ölü ve yaralı sayıları ve Şekil 2'de ise bu suç turunun ülkenin sadece bir bölgesinde görülmediği, aksine ülke geneline yayıldığı incelendiğinde, bu suç turunun ABD halkı için en az terör kadar ciddi bir problem olduğu ve çözülmesi adına yoğun çaba gösterilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Orlando katliamı özelinde olaya bakıldığında, saldırganın örgütsel ilişki ve irtibatları somut bir şekilde ortaya konulmadan olayı terör olarak ele almak eksik ve yanlış bir değerlendirme olacaktır. Diğer taraftan saldırganın eski eşi ve saldırganın babası ile yapılan mülakatlar çerçevesinde, saldırganın eşine de şiddet uyguladığı, zihinsel sorunları bulunduğu, eşcinsellere karşı nefret söylemleri kullandığı, eylem tarzının sıradan, eylemde kullandığı silahın kolay temin edilebilir bir silah olduğu da dikkate alındığında, en azından

Sekil 1- ABD'deki Ölümcül Kitlesele Silahlı Saldırıları¹
Deadly mass shootings in the U.S.

Orlando katliamı özelinde olaya bakıldığında, saldırganın örgütsel ilişki ve irtibatları somut bir şekilde ortaya konulmadan olayı terör olarak ele almak eksik ve yanlış bir değerlendirme olacaktır. Diğer taraftan saldırganın eski eşi ve saldırganın babası ile yapılan mülakatlar çerçevesinde, saldırganın eşine de şiddet uyguladığı, zihinsel sorunları bulunduğu, eşcinsellere karşı nefret söylemleri kullandığı, eylem tarzının sıradan, eylemde kullandığı silahın kolay temin edilebilir bir silah olduğu da dikkate alındığında, en azından

ilk belirlemeler ışığında konunun kitlesele silahlı saldırılardan biri ama en fazla can alanı olduğu söylenebilir. Sonuç itibarıyla ile şekil 2’de görüldüğü üzere, ABD’de yaşanan kitlesele silahlı saldırılardan sadece üçünün saldırganının Radikal İslami gruplar ile ilintili olduğu değerlendirilmektedir. Orlando katliamı ile ilgili olarak daha detaylı delil ve ilişkilere ulaşıldığında konunun terör saiki ile mi, nefret suçu ile mi yoksa daha farklı bir motivasyonla mi işlendiği elbette ortaya çıkacaktır.

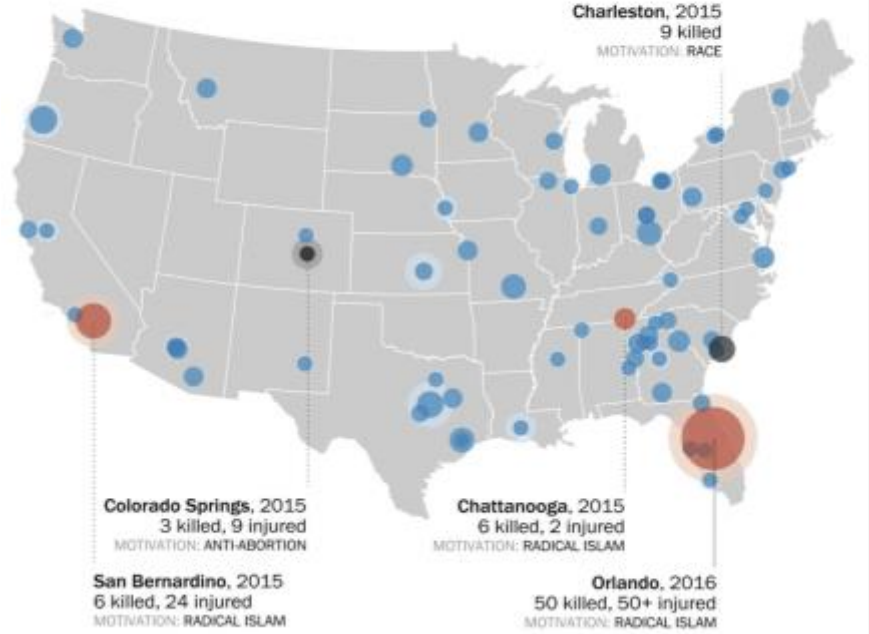
Sonuç olarak, eğer bir sorunun çözümü ile ilgili reçete araştırılıyor ise, öncelikli olarak sorunun doğru teşhis edilmesi gerekmektedir. Çünkü tanısı doğru konulmamış bir hastalığa doğru tedavi önermek çok olası gözükmemektedir. Dolayısıyla tanının geç konulması, yanlış

konulmasından daha iyidir. Yaşanan bir terör olayını terör değilmiş gibi analiz etmek de, ya da aksine, yaşanan bir kriminal olayı terör olayı gibi lanse etmek de suçla mücadelede bizleri başarıya götüremeyecektir. Bu çerçeveden hareketle; Orlando katliamı ile ilgili daha detaylı bilgilere ulaşıldığında eylemin neden ve ne şekilde işlendiği daha net olarak anlaşılacaktır.

Mass shooting incidents in which 3 or more were killed

Since Nov. 2014. Data from the Gun Violence Archive. Data on Orlando attack is preliminary.

● LINKED TO RADICAL ISLAM ● LINKED TO OTHER POLITICAL MOTIVATION ● APPARENTLY NON-POLITICAL

ⁱ <http://timelines.latimes.com/deadliest-shooting-rampages/>

ⁱⁱ <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/06/12/islamic-terrorism-accounts-for-few-recent-mass-shootings-but-also-some-of-the-deadliest/>